ומשני להכי כתבה כו': **מתני'** אלא על **מביעה ממון לפקדון.** שאילו העידוהו היו מחייבין אותו ממון אבל זה אם העידוהו לא היה מחויב שהיה יכול לומר חוזרני בי: **משביע אני עליכם.** כולה מתני' מפרש בגמרא: **גמ' ויש לו.** שיש ממון עליו: **והוא עד.** שהיה עד באותה שעה: **פשיטא.** דאי לא עדיס ביניהן מאי איצטריך למיתני במתניתין פטורין: **לא צריכא דקאי עליהו.** שעומד בלב עדיו: **מהו דתימא.** ודאי להנך דקיימי גביה קאמר והרי ייחד עדיו קמ"ל: **תניא נמי הכי.** דלאף על גב דגבייהו קאי פטורין: **ראה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן.** ע"כ דבקאי גבייהו קאמר מדקאמר סיפא כו' [ח] אפי' כל העומדין כאן ת"ל והוא עד: **הרי ייחד עדיו.** דכיון דאמר עומדין כאן אומן העומדין אצלו ייחד וחייבין ואי לא פריש הכי בהדיא תנא ברישא פטורין: **אם לוא יגיד.** כתיב מלא למדרש ביה לו לא: **מתני' מצוה אני עליכם.** בגמרא מפרש: **נאל"ף דל"ת.** שם הכתוב באל"ף דל"ת: **ביו"ד ה"י.** שם הכתוב ארבע אותיות הכתוב ביו"ד ה"י: **המקלל בלולן.** מברך את השם באחד מהם כגון יכה פלוני את פלוני שזה הוא חיובו כשמקלל שם בשם: **חייב. מיתה: המקלל עצמו בו.** מפרש בגמרא [לו.]: **יכה ה' אלהים** (ג) **וכן יכה אלהים** גרס במתני' וכן כתוב ונקוד בסדר משנה מוגהת ודווקנית: **זו היא אלה.** אם אמר לעדים אחד מן המקרלות שבקללות יכה השם בשחפת וגו' אם לא תעידוני וכן (ג) יכה השם כגון שהיה אחד קורא קללות שבתורה ואמר לעדים כן [ט] יכה אם לא תעידוני זו היא אלה דהא כתיב בהם [י] בכל אלות הברית: **אל יבך.** אם תעידוני או יברכך אם תעידוני [כ] וכפר: **ר' מאיר מחייב.** (ד) מכלל לאו אתה שומע הן אל יכה אם תעידוני ואם לא תעידוני יכך: **גמ' בלוואה האמורה בתורה.** אלה (ה) המלות [ל] כתב בפרשת נדרים (ויקרא כז): **רובלכם.** לשון אסירה בכבלי ברזל (תהלים קמט): **אוסרכם אני בשבועה.** מזכיר את השם באחד מכל הלשונות הללו: במי

או שהיה אחד מהן קרוב **או** פסול הרי אלו פטורין. אף על גב דכבר שמענו דאין נוהגת אלא בראוין להעיד איצטריך למיתני הכא דאפי' אם יש שלשה עדים והשניים כשרים פטורין דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. מתוספות ה"ר משה: **באלף** דלת ביוד ה"י. אע"ג דהזוגה את השם באותיותיו אין לו חלק כו' [מ] שמא כיון שאינו מתכוין לשם מותר.

גם זה מתוספות רבינו משה:

[כ] **בפר"ח** (ו) גרס א"ד מן השם אינו נמחק ותימה דמאי שנא מל"ב מלבאות וש"ד משדי דנמחקין לפי שאין שם בפני עצמו ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר: [מ] **ה"ג** אין הלכה כרבי יוסי ואיצטריך דלא תימא נימוקו עמו וכן [גרס] ר"מ:

בתחרוגה

להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו [מ] דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בהן ונעלם לחייב על המזיד כשוגג: **מתני'** [א]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון [ב]משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני [ג]שקדמה שבועה לעדות [ד]עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין [ה](עד שיהא מתכוין להם) אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול [ו]הרי אלו פטורין [ז]שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורין [ח]עד שישמעו מפי התובע: **גמ'** ת"ר משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן יכול יהו חייבין ת"ל [1]תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו: משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות כו': ת"ר משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל [1]ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות: עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם: אמר שמואל [ו]אפילו עדיו ביניהן פשיטא לא צריכא דקאי עילויהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ"ל תניא נמי הכי [ז]ראה סיעה של בני אדם עומדין ועדיו ביניהן ואמר להן משביעני עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל והוא עד והרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו: אמר לשנים משביע אני עליכם: ת"ר אמר לשנים משביע אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין ת"ל [2]אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: שלח ביד עבדו וכו': ת"ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור: **מתני'** [ט]משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים [י]פוטרין המקלל אביו ואמו בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים [כ]פוטרין המקלל [ל]עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה [3]יככה ה' [א] אלהים וכן (ה) [מ]יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה אל יכך ויברכך וייטיב לך ר"מ מחייב וחכמים [מ]פוטרין: **גמ'** משביעני עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרכם אני באיסור האמור בתורה אמר ליה אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלכם אני הרי אלו חייבין כובל באורייתא מי כתיב אלא אמר אביי ה"ק [נ]משביע אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה כובלכם אני בשבועה: באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד: למימרא דחנון ורחום שמות נינהו ורמינהי יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין [ס]אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל [ב] אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין [ע]אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העזוז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין אמר אביי [פ]מתניתין במי שהוא חנון במי

(ה) [לעיל כה: לא: כריתות ט.], (ב) [ירושלמי ג"ג], (ג) [לעיל לא:], (ד) [שם לג:], (ה) [ערכין יח.], (ו) [סנהדרין סו.], (ז) [ל"ל יככה וכן הוא בפיסקא דלקמן לו. ומפורש ברש"י שם ד"ה ויתיב וקאמר כו' וכן יככם ובד"ה אמר ליה כו' יככם כו' ע"ש מוכח להדיא דל"ל יככה ול"ע בתוי"ט ורש"ל ע"ש בתוי"ט ד"ה יככה], (ח) [ל"ל יטו], (ט) [וכן. רש"ל], (י) [דבריס כטו], (כ) ל"ל וכפרו. רש"ל, (ל) ל"ל דכתיב. רש"ל, (מ) [סנהדרין ל.], (נ) שייך לע"ב, (ס) [ג"ז שייך לע"ב],

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
2. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשֹׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
3. יַכֶּכָה יְיָ בְּשַׁחֶפֶת וּבְדַלֶּקֶת וּבַחֲרֶחֶר וּבַחֳרָב וּבְשִׁדָּפוֹן וּבִיַּרְקוֹן וּרְדָפוּךְ עַד אָבְדֶךָ: דברים כח כב

הגהות הב"ח

(א) במשנה יככה ה' וכן יככם אלהים: (ב) רש"י ד"ה יככה ה' וכן יככם אלהים גרסי' כל"ל: (ג) ד"ה זו היא וכו' וכן יככם השם וכו' וכן יככם אם לא: (ד) ד"ה רבי מאיר מחייב דמכלל וכו' אל יככם וכו' יככם הס"ד: (ה) ד"ה בצוואה האמורה בתורה אלה החקים אשר צוה ה' אלה המצות: (ו) תוס' ד"ה בפר"ח. נ"ב עיין בע"ז דף י"ח ע"א בתוס' ד"ה וגומה השם [וכ"כ הגרע"א]:

הגהות הגר"א

[א] במשנה אלקים. נמחק: [ב] גמ' שאין נמחקין כגון אל אלוה כל"ל (ועמ"ש רבינו ביו"ד סימן רע"ו ס"ק י"ט):

רבינו חננאל

להכי כתב רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולהו כתיב ונעלם ובעדות לא כתיב ונעלם ללמד שחייב המזיד כשוגג: **מתני'** משביע אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן. וכפרו פטורין. דיליף תחטא תחטא מפקדון. מה פקדון תביעת ממון (כלו) [ויש לו] אף בעדות תביעת ממון ויש לו עליו ממון של חובע. משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושמעה קול אלה והוא עד. כלומר מקודם האלה. בעינן שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חייבין. ת"ל ושמעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פי' והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וחזו להו ודעתיה עילויהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. תניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

עג א מיי' פ"י מהלכות שבועות הלכה כ:
עד ב מיי' שם פ"ט הלכה מ:
עה ג מיי' שם הל' ז:
עו ד מיי' שם הלכה ט:
עז ה מיי' שם פרק י הלכה ח:
עח ו מיי' שם פרק ט הלכה ז:
עט ז ח מיי' שם הל' ט:
פ ט מיי' שם הלכה יא
ופ"ב שם הלכה ב ג:
פא י מיי' פ"ב מהלכות עבודת כוכבים הלכה ז:
פב כ מיי' פ"ה מהל' ממרים הלכה ב סמג לאוין רטו טור שו"ע יו"ד סימן רמח סעיף ח:
פג ל מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הלכה ג סמג לאוין רט ריש טור וש"ע חו"מ סימן כז סעיף ח:
פד מ מיי' שם הלכה ד טושו"ע שם סעיף ב:
פה נ מיי' פ"ט מהלכות שבועות הל' יא:
פו ס מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ב סמג לאוין ג טור וש"ע יו"ד סימן רטו סעיף ט:
פז ע מיי' שם הל' ה:
פח פ מיי' פ"ב מהל' שבועות הלכה ב הלכה ג:

מוסף רש"י

דבכולן נאמר בהן ונעלם. בכל הכתובין בקרבן עולה ויורד, שבועת בטוי וטומאת מקדש וקדשיו, נאמר ונעלם, וכאן. בשבועת עדות, לא נאמר ונעלם (לעיל כה: לא: וכערי"ז כריתות ט.). **שלח ביד עבדו.** המובע השביעו ביד עבדו (לעיל לא:). **שאם אתם יודעין לו עדות.** לגעל דיעו (שם). **יכול יהו חייבין.** הבעדים קרבן שבועת העדות אם לא העידוהו (ערכין יח.). **והרי לא ייחד עדיו.** שהרי השביע את כולן (שם. ועי"ש גירסא אחרת בגמ'). **אם לוא יגיד כתיב.** שכתוב מלא למדרש אם לו לא יגיד ונשא עונו, שמשמע שהוא תובעם (לעיל לב.).

רבינו חננאל (המשך)

כל העומדין כאן ייחד עדיו וחייבין. אמר לשנים [כו'] שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני. והן יודעין לו עדות עד מפי עד. יכול יהו חייבין. ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגיד הכתוב מדבר: **מתני'** שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם כו' הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע. ופרשה ר' אלעזר מדכתיב אם לוא יגיד כלומר אם לו לא יגיד ונשא עונו. הא לאחר אם לא יגיד

פטור: הני כולהו דתנן משביע אני עליכם. פירשה רב יהודה משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה. ודחה אביי ואוקמה משביע אני עליכם בשבועה. מצוה אני עליכם בשבועה. ולא צריך האמורה בתורה אלא המשביע בשבועה בלבד חייב (אבל המשביע בשבועה בלבד חייב). אבל המשביע עדיו בשמים ובארץ פטורין. המשביע (בה') [באל"ף דל"ת] ביה בשדי בצבאות בחנון ברחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויים חייב. ואקשינן עלה וכי חנון ורחום שם הוא [ורמינהי] אלו שמות שאין נמחקין אל אלהים אלהיכם אלהיך אהיה אשר אהיה שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין. ואלו שנמחקין הגדול הגבור הנורא החזק (ו) האמת עיזוז חנון ורחום ארך אפים רב חסד. ופירק אביי מתני' משביעים במי ששמו רחום במי ששמו חנון.

(ו) אולי דל"ל האמיץ כמו שהוא בברייתא לפנינו.

באחרונה שביחנו. שבכולן לא כתב אם אחדל אלא באחרונה דכתיב האוסיף לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל: **דקטלא** חד משיתא **בעלמא כו'**. בהולצת למלחמת הרשות קאמר: (ח) **מה כאן שבועה.** תימה ומיפוק ליה משבועת הפקדון מג"ש דתמנעא וכ"ת דעיקר דאיצטריך למילף מה כאן בשס כו' אכתי לקמן דפריך לרבנן אלה דשבועה היא מנ"ל ליגמר מפקדון:

והוא

במי שהוא רחום קאמר א"ל רבא אי הכי בשמים ובארץ נמי במי שהשמים והארץ שלו קאמר הכי השתא התם כיון דליכא מידי אחרינא דאיקרי רחום וחנון ודאי במי שהוא חנון ודאי במי שהוא רחום קאמר הכא [8]כיון דאיכא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר ת"ר [9]כתב אלף למד מאלהים יה מיי' ה"ז אינו נמחק [2]שין דלת משדי [6] אלף דלת מאדני צדי בית מצבאות ה"ז נמחק [3]רבי יוסי אומר צבאות כולו נמחק שלא נקרא צבאות אלא על שם ישראל שנאמר [1]והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים אמר שמואל אין הלכה כרבי יוסי ת"ר כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה"ז נמחק [4]לפניו כיצד ליי' ל' נמחק ביי' ב' נמחק ויי' ו' נמחק מיי' מ' נמחק [2]שיי' ש' נמחק היי' ה' נמחק כיי' כ' נמחק לאחריו כיצד אלהינו נ"ו נמחק אלהיהם ה"ם נמחק אלהיכם כ"ם נמחק אחרים אומרים [5]לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים (אברהם דלטיא לנבות בגבעת בנימן שלמה דניאל סימן) [7]כל שמות האמורים בתורה באברהם קדש חוץ מזה שהוא חול שנאמר ויאמר [3](ג) יי' אם נא מצאתי חן בעיניך חנינא בן אחי רבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה משום רבי אלעזר המודעי אמרו [7]אף זה קדש כמאן אזלא הא [3]דאמר רב יהודה אמר רב [ז]גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה כמאן כאותו הזוג [8]כל שמות האמורים בלוט חול חוץ מזה שהוא קדש שנאמר [4]ויאמר לוט אליהם אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן בעיניך וגו' מי שיש בידו להמית ולהחיות זה הקדוש ברוך הוא [9]כל שמות האמורים בנבות קדש [10]במיכה חול ר"א אומר בנבות קדש במיכה יש מהן חול ויש מהן קדש אלף למד חול יוד הי קדש חוץ מזה שאלף למד והוא קדש [5]כל ימי היות בית האלהים בשילה כל שמות האמורים בגבעת בנימין ר"א אומר חול רבי יהושע אומר [2]קדש אמר לו ר"א וכי מבטיח ואינו עושה אמר לו ר' יהושע מה שהבטיח עשה [7]והם לא ביחנו אם לנצוח אם לנצח באחרונה שביחנו הסכימו על ידן שנאמר [6]ופנחס בן אלעזר בן אהרן (ג) (הכהן) עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם [בני] בנימין אחי אם אחדל וגו' [7]כל שלמה האמורין בשה"ש קדש שיר למי שהשלום שלו חוץ מזה [7]כרמי שלי לפני האלף לך שלמה שלמה לדידיה ומאתים לנוטרים את פריו רבנן וי"א אף זה חול [8]הנה מטתו שלשלמה [9]ששים אף זה ולא מיבעי האיך אלא הא דאמר שמואל מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא מיענשא שנאמר כרמי שלי לפני האלף לך שלמה למלכותא דרקיעא ומאתים לנוטרים את פריו למלכותא דארעא שמואל לא כת"ק ולא כי"א אלא ה"ק וי"א זה קדש וזה הוא חול דמטתו ושמואל דאמר כי"א [9]כל מלכיא האמורים בדניאל חול חוץ מזה שהוא קדש [9]אנת מלכא [מלך] מלכיא די אלה שמיא מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך וי"א אף זה קדש שנאמר [10]מרי חלמא לשנאך ופשרה לערך למאן קאמר אי סלקא דעתך לנבוכד נצר קאמר ליה שנאותיה מאי נינהו ישראל מילט קא לייט להו לישראל ות"ק סבר שונאי ישראל איכא שונאי עובדי כוכבים ליכא: ובכל כנויין הרי אלו חייבין כו': ורמינהי [11]יתן ה' אותך לאלה ולשבועה מה ת"ל והלא כבר נאמר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה לפי שנא' [12]ושמעה קול אלה נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה [9]מה להלן שבועה אף [9]כאן שבועה מה [9]להלן בשם אף [9]כאן בשם אמר אביי לא קשיא הא רבי חנינא בר אידי הא רבנן דתניא רבי חנינא בר אידי אומר [8]הואיל ואמרה תורה השבע ואל תשבע קלל ואל תקלל מה השבע בשם אף לא תשבע בשם מה קלל בשם אף לא תקלל בשם ורבנן אי גמירי גזירה שוה ניבעי שם המיוחד אי לא גמירי גזירה שוה אלה דשבועה היא מנא להו נפקא להו מדתניא אלה [3]אין אלה אלא לשון שבועה וכן הוא אומר [11]והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה התם שבועת האלה כתיב הכי קאמר אלה אין אלה אלא בשבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה ומנין

ט) **כמי שהוא חנון.** ולאו דחנון שם הוא אלא בשם מי שהוא חנון: **כתב אלף למד מאלהים.** שהתחיל לכתוב אלהים וכתב אלף למד אין נמחקין ואע"פ שלא גמר את השם שהרי ג' אותיות הללו שם לעצמו: **חוץ מזה כו'.** למלאך האמצעי קרא אדון שכך [1] באו לפניו מיכאל (ד) בחמלצעו גבריאל מימינו רפאל משמאלו: **אף זה קדש.** דכתיב לעיל מינה וירא אליו יי' והדר כתיב והנה שלשה אנשים ואמר להקב"ה אל נא תעבור מעל עבדך המתן לי כאן עד שאכניס האורחין: **מי שיש בידו כו'.** וה"ק ויאמר לוט אליהם בחזיהם אל נא יהי כן וחזר כלפי השם ואמר לו אדוני הנה נא מצא עבדך: **בנבות.** כתיב (מלכים ג כא) ברך נבות אלהים: **במיכה.** כגון (שופטים יז) לו בית אלהים וכגון (שם) [2] הקדש הקדשתי [את] הכסף לה' מידי לבני וגו' (ה) הרי הוא אסור עלי להקדש [3] (גמורים שהן) לשם עד שאתננו מידי לבני לעשות פסל ומסכה וכן (שם יח) נכח ה' דרככם כלפי שכינה אמר: **אלף למד חוז.** כגון (שם יז) לו בית אלהים (שם יח) את אלהי אשר עשיתי לקחתם: **שמות האמורין בגבעה.** ויעלו בני ישראל בה' (שם כ): **ולי מבטיח.** שיעליחו ואינו עושה: **הם לא ביחנו.** הם לא שאלו אלא (ו) [4] המלך ולא אמרו התנהו בידי: **באחרונה שביחנו.** באורים ותומים כי מחר אתננו בידך הסכימו לדבריהם: **ומאתים לנוטרים כו'.** לרבנן הניחם ויעסקו בתורה אחד משה שבהם: **הנה מטתו.** חול שהיה נבעת מאשמדאי כדאמר במסכת גיטין (דף סח:): **דקטלא חד משיתא.** בחנגריא דעבודת המלך: **כל מלכיא האמורים בדניאל.** כל מקום שנאמר שם מלך: **חוץ מזה.** מלך מלכיא דאילו לנבוכד נצר לא הוה קרי ליה דניאל מלך מלכיא אלא ה"ק את מלכא נבוכדנצר מלך מלכיא דהוא אלהא דשמיא מלכות חסנא יהב לך: **והלא כבר נאמר בשבועה האלה.** מהכא משמע תיהוי לאלה ולשבועה ותו לא הוה ליה למיכתב אלא יתן ה' את ירכך נופלת: **מה** (ו) **להלן שבועה.** דכתיב והשביע: **ומה** (ו) **להלן בשם.** דכתיב יתן ה' וגו': **השבע.** שבועת ה' תהיה וגו' (שמות כב): **[ולא תשבע].** לא תשבעו [בשמי] לשקר (ויקרא יט): **קלל.** יתן ה' אותך לאלה: **לא תקלל.** דין קללת השם דין קללת חבירו לא תקלל חרש (שם): **מה השבע בשם כו'.** ובריתא רבי חנינא ומתניתין רבנן: **ג"ש.** דנאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה: (ו) **דשבועה היא מנא להו.** ושמעה קול אלה מנא להו דבשבועה משמעי: **נפקא להו מדתניא.** מגופיה דמשמעות דקרא הכי משמע: **וכן הוא אומר.** אלמא אלה היא שבועה כו'. ופרכינן התם שבועת האלה כתיב שבועה שהיא בקללה אבל שבועה שאינה בקללה לא משמע מהכא:

ה"ג

פט א מיי' פי"ב מהל' שבועות הל' ג סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלז סעיף ו:
צ ב ג מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הלכה ד סמג לאוין יט טוש"ע י"ד סי' רעו סעיף י:
צא ד מיי' שם הלכה ג סמג שם:
צב ה מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעיף ט:
צג ו ז ח ט י כ ל מ מיי' שם הלכה ט:
[ז] [מיי' פי"ד מהל' אבל הלכה ד]:
צד נ מיי' פ"ב מהלכות שבועות הלכה ב [טוש"ע יו"ד סי' רלז סעי' ג]:

תורה אור השלם

1. וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פַּרְעֹה וְנָתַתִּי אֶת יָדִי בְּמִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת צִבְאֹתַי אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בִּשְׁפָטִים גְּדֹלִים:
שמות ז ד
2. אֲשֶׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:
תהלים קמד טו
3. וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ:
בראשית יח ג
4. (יח) וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אַל נָא אֲדֹנָי: (יט) הִנֵּה נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשִׁי וְאָנֹכִי לֹא אוּכַל לְהִמָּלֵט הָהֳרָה פֶּן תִּדְבָּקַנִי הָרָעָה וָמַתִּי:
בראשית יט יח-יט
5. וַיְשִׂימוּ לָהֶם אֶת פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל יְמֵי הְיוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה:
שופטים יח לא
6. וּפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן עֹמֵד לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הַאוֹסִף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי אִם אֶחְדָּל וַיֹּאמֶר יְיָ עֲלוּ כִּי מָחָר אֶתְּנֶנּוּ בְיָדֶךָ:
שופטים כ כח
7. כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ:
שיר השירים ח יב
8. הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל:
שיר השירים ג ז
9. אַנְתְּ מַלְכָּא מַלְכָּא מַלְכַיָּא דִּי אֱלָהּ שְׁמַיָּא מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָא וִיקָרָא יְהַב לָךְ:
דניאל ב לז
10. אֲדַיִן דָּנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר אִשְׁתּוֹמֵם כְּשָׁעָה חֲדָה וְרַעְיוֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר בֵּלְטְשַׁאצַּר חֶלְמָא וּפִשְׁרָא אַל יְבַהֲלֶךָ עָנֵה בֵלְטְשַׁאצַּר וְאָמַר מָרִי חֶלְמָא לְשָׂנְאֶךָ וּפִשְׁרֵהּ לְעָרְכָךְ:
דניאל ד טז
11. וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְיָ אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְיָ אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבֶה:
במדבר ה כא
12. וְנָפַשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:
ויקרא ה א

מסורת הש"ס

(א) [מס' סופרים פ"ד], (ב) [סופרים פ"ד הלכה ה ע"ש שלא גמר דר"ל פל"ד], (ג) שבת קכז., (ד) [ויומא עג:], (ה) [מלת שמים נראה כמיותר ובע"י ליתא], (ו) [ל"ל כאן], (ז) [ל"ל להלן], (ח) [לקמן לח:], (ט) [שייך לע"ז], (י) [ויומא לז.], (כ) עי' רש"ש בפ"ש, (ל) גמור שהוא כל"ל יעב"ץ, (מ) בדפו"י הגי' האעלה, (נ) בדפו"י: כאן,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אל"ף דל"ת מאדני. נ"ב בירושלמי פ"ק דמגילה אומא דא"ה מאהיה א"ד מאדני ה"ז נמחק: (ב) שם ויאמר אדני אם נא מצאתי: (ג) שם בן אלעזר בן אהרן עומד כל"ל ומיפא הכהן נמחק: (ד) רש"י ד"ה חוץ מזה וכו' מיכאל באמצע כל"ל ואות ו' נמחק: (ה) ד"ה במיכה וכו' לבני וגו' הס"ד ואח"כ מ"ה יו"ד ה"א קדש והכי קאמר הקדש הקדשתי הכסף וגו' הרי הוא אסור: (ו) ד"ה הם לא ביחנו וכו' אלא מי יעלה ולא אמרו: (ז) ד"ה אלה דשבועה היא מנא להו ושמעה קול אלה דמשמע דכשבועה משמעי מנא להו הס"ד: (ח) תוד"ה אף כאן שבועה:

מוסף רש"י

שנאמר ויאמר אדני אם נא מצאתי כו'. לגדול שבהם אמר וקראם כולם אדונים, ולגדול אמר אל נא תעבור וכיון שלא יעבור הוא יעמדו מכריו עמו (בראשית יח ג). **והם לא ביחנו.** אוריס ותומים לא פירשו להם בשני ימים הראשונים עלו והעליתו, אלא עלו אליו את אלהי אברהם קדש. כגון הנה נא הואלתי לדבר אל ה'. ויאמר אל נא יחר לה'.

רבינו חננאל

דהא אשכחנן דאיקרי רחום ואיקרי חנון: תנו רבנן כל הטפל לשם בין מלפניו בין מלאחריו נמחק. (ב) הה' ה"א נמחק. לאחריו כיצד אלהינו נ"ו נמחק. אלהיכם כ"ם נמחקים כו'. אחרים אומרים שלאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם. אמר רב הונא הלכה כאחרים: ת"ר כתב א"ד מאדני. אל מאלהים. יה מיהוה. אין נמחקין. ש"ד משדי. צ"ב מצבאות נמחקין. ר' יוסי אומר צבאות כולו נמחק. אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי: כל שמות הכתובים באברהם קדש. כגון הנה נא הואלתי לדבר אל ה'. ויאמר אל נא יחר לה'.

חוץ מזה ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'. חנניה בן אחי ר' יהושע ור' אלעזר בן עזריה אומר' אף זה קדש. וקיימא לן כותייהו. דהא רב אמר כותייהו דאמר גדול הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה. שהניח השכינה ואמר אל נא תעבור מעל עבדך והלך להכניס אורחין: כל שמות האמורין בלוט כגון הנה נא אדני חול. חוץ מזה ויאמר לוט אליהם וגו' דכתיב ביה להחיות את נפשי. מי שיכול להמית ולהחיות: כל שמות האמורין בנבות קדש. במיכה חול. ר' אליעזר אומר כל האמורין בא"ל חול בי"ה קדש. חוץ מזה שאע"פ שאמור בא"ל שהוא קדש כל ימי היות בית האלהים בשילה: כל שמות האמורין בגבעת בנימין ר' אליעזר אומר חול. ר' יהושע אומר קדש. א"ל ר' אליעזר וכי הקדש מבטיח ואינו עושה. א"ל ר' יהושע מה שהבטיח עשה. הן שלא ביחנו אם לנצח אם לנצח. באחרונה שביחנו הסכימו כו': כל שלמה האמור בשיר השירים קדש למי שהשלום שלו. חוץ מזו האלף לך שלמה לדידיה ומאתים לנוטרים את פריו רבנן. וי"א אף זה חול הנה מטתו שלשלמה. אלא הא דאמר שמואל כל מלכותא דקטלא חד משיתא לא מיענשא דכתיב האלף לך שלמה מלכותא דרקיע. ומאתים לנוטרים את פריו מלכותא דארעא. כמאן לא כתנא קמא ולא כיש אומרים. אלא אימא וי"א אף זה האלף לך שלמה קדש. הנה מטתו שלשלמה חול. ושמואל דאמר כי"א: כל מלכיא האמורין בדניאל חול חוץ מזה שהוא קדש אנת מלכא מלך מלכיא די אלה שמיא וגו'. וי"א אף זה קדש מרי חלמא לשנאך דשנואתיה דנבוכדנצר מאי נינהו ישראל ודניאל לייט להו לישראל אלא לסנוותיה דהקב"ה: (וכן) [תנן] המשביע בכל הכנויין חייב ורמינן עלה הא דתנינא יתן ה' אותך לאלה ולשבועה מה ת"ל והלא כבר נאמר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה. לפי שנאמר ושמעה קול אלה. מה אלה האמורה בסוטה שבועה בשם. אף אלה האמורה בעדות שבועה בשם המיוחד ג) דתניא ר' חנינא בר אידי דבעי שבועה בשם המיוחד. דתניא ר' חנינא בר אידי [אומר] נאמר השבע והשביע הכהן את האשה ונאמר לא תשבעו בשמי לשקר. נאמר קלל ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל וי"א ושמעה קול אלה. וי"א יתן ה' אותך לאלה ולשבועה. ונאמר אלהים לא תקלל. מה השבע בשם אף לא תשבע בשם ומה קלל בשם אף לא תקלל בשם. ורבנן דמתניתין אי גמירי אלה אלה בג"ש. ליבעו שם המיוחד אמאי ג) בכל הכנויים. ואי לא גמירי ג"ש. אלה דהיא שבועה מנא להו. נפקא להו מדתניא אלה. אין אלה אלא לשון שבועה. וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה וגו'.

ומנין

ה) לפניו כיעד כו'. ג) אולי ל"ל ופרקינן הא דמתני' רבנן והא דתניא דבעי שבועה בשם המיוחד ר"ח בר אידי היא דתניא כו'. ג) נראה ל"ל אמאי אמרי דהמשביע בכל הכנויים חייב.